ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πέμπτο τμήμα)
της 8ης Σεπτεμβρίου 2005 *

Στην υπόθεση C-303/04,

με αντικείμενο αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως, δυνάμει του άρθρου 234 ΕΚ, την οποία υπέβαλε το Tribunale di Voghera (Ιταλία), με απόφαση της 1ης Ιουλίου 2004 που περιήλθε στο Δικαστήριο στις 16 Ιουλίου 2004, στο πλαίσιο της δίκης

Lidl Italia Srl

κατά

Comune di Stradella,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

συγκείμενο από τους R. Silva de Lapuerta, πρόεδρο τμήματος, C. Gulmann (εισηγητή) και J. Klučka, δικαστές,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ιταλική.

γενική εισαγγελέας: J. Kokott
γραμματέας: R. Grass

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

— η Lidl Italia Srl, εκπροσωπούμενη από τον καθηγητή F. Capelli, επικουρούμενο από τον M. Valcada, avvocato,

— ο Comune di Stradella, εκπροσωπούμενος από τον F. Abbà,

— η Γαλλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον G. de Bergues και την R. Loosli-Surrans,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από την D. Recchia, επικουρούμενη από τον M. R. Mollica, avocat,

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία των άρθρων 1 και 8 της οδηγίας 98/34/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του

Συμβουλίου, της 22ας Ιουνίου 1998, για την καθιέρωση μιας διαδικασίας πληροφόρησης στον τομέα των τεχνικών προτύπων και κανονισμών και των κανόνων σχετικά με τις υπηρεσίες της κοινωνίας των πληροφοριών (ΕΕ L 204, σ. 37), όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 98/48/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 20ής Ιουλίου 1998 (ΕΕ L 217, σ. 18, στο εξής: οδηγία 98/34), καθώς και του άρθρου 28 ΕΚ.

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο δίκης επί προσφυγής της Lidl Italia Srl (στο εξής: Lidl) κατά του Comune di Stradella (Δήμου Stradella), με αντικείμενο την ακύρωση της πράξεως με την οποία επιβλήθηκε στην εν λόγω εταιρία διοικητικό πρόστιμο λόγω εμπορίας μη αποικοδομήσιμων ωτοκαθαριστών βάμβακος (που είναι κοινώς γνωστοί ως «μπατονέτες»).

Το νομικό πλαίσιο

Το κοινοτικό δίκαιο

3 Το άρθρο 1 της οδηγίας 98/34 ορίζει:

«Κατά την έννοια της παρούσας οδηγίας, νοούνται ως:

[...]

3) "τεχνική προδιαγραφή": η προδιαγραφή που περιέχεται σε έγγραφο στο οποίο ορίζονται τα απαιτούμενα χαρακτηριστικά ενός προϊόντος, όπως τα επίπεδα

ποιότητας ή ιδιότητες χρήσης, η ασφάλεια, οι διαστάσεις, συμπεριλαμβανομένων των διατάξεων που ισχύουν για το προϊόν όσον αφορά την ονομασία πώλησης, την ορολογία, τα σύμβολα, τις δοκιμές και τις μεθόδους δοκιμής, τη συσκευασία, τη σήμανση και το ετικετάρισμα, καθώς και τις διαδικασίες αξιολόγησης της πιστότητας.

[...]

6) "πρότυπο": οι τεχνικές προδιαγραφές που έχουν εγκριθεί από αναγνωρισμένο οργανισμό τυποποίησης, για επανειλημμένη ή διαρκή εφαρμογή, των οποίων όμως η τήρηση δεν είναι υποχρεωτική και οι οποίες υπάγονται σε μία από τις ακόλουθες κατηγορίες:

[...]

— εθνικό πρότυπο: πρότυπο εγκεκριμένο από εθνικό οργανισμό τυποποίησης το οποίο τίθεται στη διάθεση του κοινού·

[...]

11) "τεχνικός κανόνας": τεχνική προδιαγραφή ή άλλη απαίτηση ή κανόνας σχετικά με τις υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων των οικείων διοικητικών διατάξεων των οποίων η τήρηση είναι υποχρεωτική de jure ή de facto, για την εμπορία, την παροχή υπηρεσιών, την εγκατάσταση ενός φορέα παροχής υπηρεσιών ή τη χρήση σε κράτος μέλος ή σε σημαντικό τμήμα του κράτους αυτού, όπως επίσης, με την επιφύλαξη των οριζομένων στο άρθρο 10, οι νομοθετικές, κανονιστικές

και διοικητικές διατάξεις των κρατών μελών που απαγορεύουν την κατασκευή, εισαγωγή, εμπορία ή χρήση ενός προϊόντος και την παροχή ή χρήση μιας υπηρεσίας ή την εγκατάσταση για την παροχή των υπηρεσιών αυτών.

[...]»

4 Το άρθρο 8, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 98/34 έχει ως ακολούθως:

«Με την επιφύλαξη του άρθρου 10, τα κράτη μέλη γνωστοποιούν πάραυτα στην Επιτροπή κάθε σχέδιο τεχνικού κανόνα, εκτός εάν πρόκειται απλώς για αυτούσια μεταφορά ενός διεθνούς ή ευρωπαϊκού προτύπου, οπότε αρκεί μια απλή πληροφόρηση ως προς το συγκεκριμένο πρότυπο· επίσης, απευθύνουν στην Επιτροπή κοινοποίηση σχετικά με τους λόγους για τους οποίους είναι αναγκαία η θέσπιση ενός τέτοιου τεχνικού κανόνα, εκτός εάν οι λόγοι αυτοί συνάγονται ήδη από το ίδιο το σχέδιο.»

Το εθνικό δίκαιο

5 Το άρθρο 19 του νόμου 93, της 23ης Μαρτίου 2001, περί του περιβάλλοντος (Disposizioni in campo ambientale, *GURI* 79, της 4ης Απριλίου 2001, στο εξής: νόμος 93/2001), ορίζει:

«1. Προς αποτροπή της διασποράς μη αποικοδομήσιμων προϊόντων στο περιβάλλον, ακόμη και μέσω των υπονόμων, οι ωτοκαθαριστές που διατίθενται στην αγορά εντός της εθνικής επικράτειας πρέπει, εντός 18 μηνών από την ημερομηνία κατά

την οποία τίθεται σε ισχύ ο παρών νόμος, να κατασκευάζονται αποκλειστικώς με αποικοδομήσιμα υλικά, σύμφωνα με τα πρότυπα UNI 10785.

2. Μετά την εκπνοή της 18μηνης προθεσμίας από την ημερομηνία ενάρξεως ισχύος του παρόντος νόμου, η παραγωγή και η εμπορία προϊόντων της παραγράφου 1, τα οποία δεν εμφανίζουν τα ως άνω χαρακτηριστικά, αποτελούν παραβάσεις επισύρουσες διοικητικές κυρώσεις [...]»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

6 Στις 7 Φεβρουαρίου 2003, η δημοτική αστυνομία (Vigili urbani) του Comune di Stradella προέβη, στο σούπερ μάρκετ της Lidl που βρίσκεται εντός των ορίων του εν λόγω δήμου, σε συντηρητική κατάσχεση κιβωτίου που περιείχε 47 κουτιά ωτοκαθαριστών βάμβακος προελεύσεως Γαλλίας για να εξετάσει τη συμβατότητά τους με τις προδιαγραφές του άρθρου 19 του νόμου 93/2001.

7 Η δημοτική αστυνομία, αφού διαπίστωσε, με την από 18 Φεβρουαρίου 2003 έκθεση βεβαιώσεως παραβάσεως, ότι οι κατασχεθέντες ωτοκαθαριστές βάμβακος δεν είναι αποικοδομήσιμοι, επέβαλε στη Lidl διοικητικό πρόστιμο ύψους 3 098 ευρώ για παράβαση των ως άνω κανόνων. Δεδομένου ότι το εν λόγω πρόστιμο δεν καταβλήθηκε, ο Δήμαρχος του Comune di Stradella κοινοποίησε, στις 31 Ιουλίου 2003, στη διεύθυνση της ως άνω εταιρίας διαταγή πληρωμής διοικητικού προστίμου ύψους 3 109,61 ευρώ.

8 Η Lidl προσέβαλε τη διαταγή αυτή ενώπιον του Tribunale di Voghera προβάλλοντας ότι ο νόμος 93/2001, μη κοινοποιηθείς στην Επιτροπή πριν από τη θέσπισή του, δεν μπορεί να εφαρμοστεί, καθόσον αντιβαίνει στην κοινοτική νομοθεσία για τη διαδικασία πληροφορήσεως στον τομέα των τεχνικών προτύπων και κανονισμών.

9 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Tribunale di Voghera αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Πρέπει οι διατάξεις του άρθρου 1 της οδηγίας 83/189/ΕΟΚ (νυν οδηγίας 98/34/ΕΚ), για την καθιέρωση μιας διαδικασίας πληροφόρησης στον τομέα των τεχνικών προτύπων και κανονισμών, να ερμηνεύονται υπό την έννοια ότι εμπίπτει στην έννοια "τεχνικός κανόνας" του άρθρου 1 μια εθνική νομοθετική διάταξη, όπως το άρθρο 19 του νόμου 93, της 23ης Μαρτίου 2001, που απαγορεύει την εμπορία στην Ιταλία των ωτοκαθαριστών (που είναι κοινώς γνωστοί ως μπατονέτες), για τον λόγο ότι κατασκευάζονται από μη αποικοδομήσιμα υλικά;

2) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα: Έπρεπε το άρθρο 19 του προαναφερθέντος νόμου 93, της 23ης Μαρτίου 2001, να γνωστοποιηθεί στην Επιτροπή [...] με πρωτοβουλία της Ιταλικής Κυβερνήσεως, σύμφωνα με το άρθρο 8 της οδηγίας 83/189/ΕΟΚ (νυν οδηγίας 98/34/ΕΚ) προκειμένου να επιτραπεί η εφαρμογή του στην Ιταλία, όπως προβλέπουν τα άρθρα 8 και 9 της ίδιας οδηγίας;

3) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο δεύτερο ερώτημα και εφόσον υπάρχει παράβαση της υποχρεώσεως κοινοποιήσεως στην Επιτροπή του άρθρου 19 του νόμου 93/2001 [...] παρέχει το άρθρο 28 ΕΚ περί των αρχών και κανόνων για την προστασία της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων, σε συνδυασμό με τις διατάξεις της οδηγίας 83/189/ΕΟΚ (νυν οδηγίας 98/34/ΕΚ), στον Ιταλό δικαστή τη δυνατότητα να μην εφαρμόσει την επίμαχη εθνική διάταξη, η οποία πρέπει να θεωρηθεί παράνομη, καθόσον εφαρμόζεται σε προϊόντα που προέρχονται από άλλο κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ενώσεως;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του πρώτου ερωτήματος

10 Με το πρώτο ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί κατ' ουσίαν να μάθει αν το άρθρο 1, σημείο 11, της οδηγίας 98/34 πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι μια εθνική νομοθετική διάταξη, όπως το άρθρο 19 του νόμου 93/2001, εφόσον απαγορεύει την εμπορία ωτοκαθαριστών βάμβακος που δεν έχουν κατασκευαστεί από αποικοδομήσιμα υλικά βάσει εθνικού προτύπου, αποτελεί τεχνικό κανόνα.

11 Η Lidl, η Γαλλική Κυβέρνηση και η Επιτροπή υποστηρίζουν ότι πρέπει να δοθεί καταφατική απάντηση στο ερώτημα αυτό.

12 Συναφώς, επιβάλλεται η επισήμανση ότι, δυνάμει του άρθρου 1, σημείο 11, της οδηγίας 98/34, διάταξη κράτους μέλους που απαγορεύει την κατασκευή, εισαγωγή, εμπορία ή χρήση ενός προϊόντος πρέπει να θεωρηθεί ως μια κατηγορία τεχνικού κανόνα (βλ. απόφαση της 21ης Απριλίου 2005, C-267/03, Lindberg, Συλλογή 2005, σ. I-3247, σκέψη 54).

13 Εν προκειμένω, αρκεί η διαπίστωση ότι το άρθρο 19, παράγραφος 2, του νόμου 93/2001 είναι διάταξη τέτοιας φύσεως. Ειδικότερα, δυνάμει της εν λόγω παραγράφου, η παραγωγή και η εμπορία ωτοκαθαριστών βάμβακος που δεν έχουν τα προβλεπόμενα χαρακτηριστικά, ήτοι δεν έχουν κατασκευαστεί αποκλειστικώς από αποικοδομήσιμα υλικά, σύμφωνα με τα πρότυπα UNI 10785, αποτελούν παραβάσεις επισύρουσες διοικητικές κυρώσεις.

14 Κατά συνέπεια, στο πρώτο ερώτημα επιβάλλεται η απάντηση ότι το άρθρο 1, σημείο 11, της οδηγίας 98/34 πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι μια εθνική νομοθετική διάταξη, όπως το άρθρο 19 του νόμου 93/2001, εφόσον απαγορεύει την εμπορία ωτοκαθαριστών βάμβακος που δεν έχουν κατασκευαστεί από αποικοδομήσιμα υλικά σύμφωνα με εθνικό πρότυπο, αποτελεί τεχνικό κανόνα.

Επί του δευτέρου ερωτήματος

15 Με το δεύτερο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να μάθει εάν εθνική διάταξη, όπως το άρθρο 19 του νόμου 93/2001, στο μέτρο που αποτελεί τεχνικό κανόνα, έπρεπε, πριν από τη θέσπισή της, να είχε κοινοποιηθεί στην Επιτροπή από την Ιταλική Δημοκρατία, σύμφωνα με το άρθρο 8, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 98/34.

16 Η Lidl, η Γαλλική Κυβέρνηση και η Επιτροπή υποστηρίζουν ότι στο ερώτημα αυτό πρέπει να δοθεί καταφατική απάντηση.

17 Συναφώς, επιβάλλεται κατ' αρχάς η επισήμανση ότι, όπως διευκρινίζεται με την πέμπτη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 98/34, η Επιτροπή πρέπει να διαθέτει τις αναγκαίες πληροφορίες πριν από τη θέσπιση των τεχνικών διατάξεων και ότι τα κράτη μέλη, τα οποία οφείλουν, δυνάμει του άρθρου 10 ΕΚ, να διευκολύνουν την Επιτροπή στην άσκηση του έργου της, υποχρεούνται να της κοινοποιούν τα σχέδιά τους στον τομέα των τεχνικών κανονισμών.

18 Δεύτερον, κατά πάγια νομολογία, το άρθρο 8, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 83/189/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 28ης Μαρτίου 1983, για την καθιέρωση μιας διαδικασίας πληροφόρησης στον τομέα των τεχνικών προτύπων και

προδιαγραφών (ΕΕ L 109, σ. 8), το οποίο επαναλαμβάνεται, κατ' ουσίαν, στο άρθρο 8, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 98/34, επιβάλλει στα κράτη μέλη την υποχρέωση να κοινοποιούν στην Επιτροπή κάθε σχέδιο τεχνικού κανόνα (βλ., ιδίως, αποφάσεις της 17ης Σεπτεμβρίου 1996, C-289/94, Επιτροπή κατά Ιταλίας, Συλλογή 1996, σ. I-4405, σκέψεις 52 και 53, καθώς και της 7ης Μαΐου 1998, C-145/97, Επιτροπή κατά Βελγίου, Συλλογή 1998, σ. I-2643, σκέψη 10).

19 Κατά συνέπεια, στο δεύτερο ερώτημα επιβάλλεται η απάντηση ότι το άρθρο 8, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 98/34 πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι μια εθνική διάταξη που αποτελεί τεχνικό κανόνα, όπως το άρθρο 19 του νόμου 93/2001, πρέπει, πριν από τη θέσπισή της, να κοινοποιείται στην Επιτροπή.

Επί του τρίτου ερωτήματος

20 Με το τρίτο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί κατ' ουσίαν να μάθει αν, αφ' ης στιγμής το άρθρο 19 του νόμου 93/2001 αποτελεί τεχνικό κανόνα που έπρεπε να είχε κοινοποιηθεί στην Επιτροπή, οι διατάξεις της οδηγίας 98/34 παρέχουν τη δυνατότητα στον εθνικό δικαστή να μην το εφαρμόσει διότι δεν αποτέλεσε αντικείμενο προηγούμενης κοινοποιήσεως.

21 Η Lidl, η Γαλλική Κυβέρνηση και η Επιτροπή υποστηρίζουν ότι και στο τρίτο αυτό ερώτημα πρέπει να δοθεί καταφατική απάντηση.

22 Συναφώς, κατά πάγια νομολογία, η οδηγία 98/34 σκοπεί στην μέσω προληπτικού ελέγχου προστασία της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων, η οποία αποτελεί ένα από τα θεμέλια της Κοινότητας, αυτός δε ο έλεγχος είναι σκόπιμος, καθόσον οι τεχνικοί κανόνες που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας

μπορεί να αποτελέσουν εμπόδια στο μεταξύ κρατών μελών εμπόριο, τα οποία δεν μπορούν να επιτραπούν παρά μόνον αν είναι αναγκαία για την ικανοποίηση επιτακτικών αναγκών προς εξυπηρέτηση ενός σκοπού γενικού συμφέροντος (βλ., υπ' αυτό το πνεύμα, τις αποφάσεις της 30ής Απριλίου 1996, C-194/94, CIA Security International, Συλλογή 1996, σ. I-2201, σκέψη 40, και της 16ης Ιουνίου 1998, C-226/97, Lemmens, Συλλογή 1998, σ. I-3711, σκέψη 32).

23 Δεδομένου ότι η υποχρέωση κοινοποιήσεως δυνάμει, ιδίως, του άρθρου 8, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 98/34 συνιστά ουσιώδες μέσο για την πραγματοποίηση αυτού του κοινοτικού ελέγχου, η αποτελεσματικότητα του εν λόγω ελέγχου ενισχύεται ακόμη περισσότερο εφόσον η οδηγία ερμηνεύεται κατά τρόπον ώστε η παράβαση της υποχρεώσεως κοινοποιήσεως να συνιστά ουσιώδη διαδικαστική πλημμέλεια, ικανή να επιφέρει τη μη εφαρμογή των οικείων τεχνικών κανόνων, ώστε αυτοί να μην είναι αντιτάξιμοι έναντι των ιδιωτών (βλ. τις προαναφερθείσες αποφάσεις CIA Security International, σκέψεις 44, 48 και 54, και Lemmens, σκέψη 33).

24 Κατά συνέπεια, στο τρίτο ερώτημα επιβάλλεται η απάντηση ότι το άρθρο 8, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 98/34 πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι εναπόκειται στον εθνικό δικαστή να μην εφαρμόσει εσωτερικού δικαίου διάταξη που αποτελεί τεχνικό κανόνα, όπως το άρθρο 19 του νόμου 93/2001, εφόσον αυτή δεν κοινοποιήθηκε στην Επιτροπή πριν από τη θέσπισή της.

Επί των δικαστικών εξόδων

25 Δεδομένου ότι η διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πέμπτο τμήμα) αποφαίνεται:

1) **Το άρθρο 1, σημείο 11, της οδηγίας 98/34/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Ιουνίου 1998, για την καθιέρωση μιας διαδικασίας πληροφόρησης στον τομέα των τεχνικών προτύπων και κανονισμών και των κανόνων σχετικά με τις υπηρεσίες της κοινωνίας των πληροφοριών, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 98/48/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 20ής Ιουλίου 1998, πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι μια εθνική νομοθετική διάταξη, όπως το άρθρο 19 του νόμου 93, της 23ης Μαρτίου 2001, περί του περιβάλλοντος, εφόσον απαγορεύει την εμπορία ωτοκαθαριστών βάμβακος που δεν έχουν κατασκευαστεί από αποικοδομήσιμα υλικά σύμφωνα με εθνικό πρότυπο, αποτελεί τεχνικό κανόνα.**

2) **Το άρθρο 8, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 98/34, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 98/48, πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι μια εθνική διάταξη που αποτελεί τεχνικό κανόνα, όπως το άρθρο 19 του νόμου 93 της 23ης Μαρτίου 2001, πρέπει, πριν από τη θέσπισή της, να κοινοποιείται στην Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.**

3) **Το άρθρο 8, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 98/34, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 98/48, πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι εναπόκειται στον εθνικό δικαστή να μην εφαρμόσει εσωτερικού δικαίου διάταξη που αποτελεί τεχνικό κανόνα, όπως το άρθρο 19 του νόμου 93, της 23ης Μαρτίου 2001, εφόσον αυτή δεν κοινοποιήθηκε στην Επιτροπή πριν από τη θέσπισή της.**

(υπογραφές)